

‘Halep’in Baronları’ / Ergün ÖZALP

Halep adı, Rivayete göre, Hz. İbrahim,ineğini orada sağdığı için, arapça (*Halab=süt*) *ten* geliyor. Halep, tarihte sayısız kadim halklara ev sahipliği yapmış, Osmanlı döneminde de İstanbul’dan sonra ikinci merkez konumuna gelmişti. Bir süredir, emperyalistlerin bölgeyi dizayn aracı olarak kullandığı IŞİD ve aynı soydan örgütlerin kanlı eylemlerine Halep’in varoşlarında da tanık oluyoruz..Halep artık, önceki huzurlu günlerinden uzak bir yaşam sürüyor... İşte tamda böyle bir süreçte, Aras Yayınları geçtiğimiz Kasım ayında, İtalyan yazarlar *Flavia Amabile* ve *Marco Tosatti*’nin kaleme aldığı, *Yelda Gürlek*’in çevirdiği ‘*Halep’in Baronları*’ adıyla yeni bir kitap yayınladı.Halep’in ve Suriye’nin ve bölgedeki emperyalist paylaşımın geçmişini, 1. Ve 2. Paylaşım savaşı sırasındaki konumu, Osmanlı’nın ‘*hasta adam*’ olarak algılandığı sırada, önce türkçü sonra Türk- islamcı bir sentez peşinde koşan İttihat Terakki şurekasının katliam ve asimilasyon planları; Ermeni Mazlumyan ailesinin kurduğu Baron Otel eksenindeki anılardan, tanıklıklardan adeta günümüz sahnesine fırlıyor.100 yıl önce yaşananlar ve şimdilerin Diyarbakır, Sur, Silopi, Cizre, Rojava , Şengal’inde yaşananlar gözünüzün önünde resmi geçit yapıyor..

Krikor Mazlumyan eskiden Arapkir’e bağlı şimdi Eğin (Kemaliye)’e bağlı Ançırıtı (Ençiti-Topkapı) köyünden, Abdulhamit ordusunun bölgede hıristiyanlara yönelik başlattığı müslümanlaştırma operasyonunundan kaçarak, yüksek Ermeni platosundan (Harput eyaleti) yine Osmanlı hükümünün sürdüğü görece daha rahat ve Ermenilerin de diğer hıristiyan toplulukların araplarla içiçe yaşadığı Halep’e göçetmeye karar verir. Çünkü Halep’i 1860 yıllarında Kudüs’e hacı olmaya giderken tanımış ve beğenmiştir.O, Ançırıtı’da, gelecekte dahada kötü yaşanacak şeyleri; 1895’leri 1915’lerin terörünü ve soykırımını; sezgisiyle görmüş ve ailesini koruma güdüsüyle Halep’e hicret etmiştir.

Mazlumyan, Halep’ te han kültürünün olduğunu görür ve Halep’in ilk otelini (özel odalı ve yataklı, ibrikli ve mumlu) *Ararat* adıyla açar ve daha sonra da iki oğluyula (Armenak ve Onnig Mazlumyan) beraber yeni otelini Halep’in merkezinde *Baron Otel* adıyla kurar. İnşaatında dönemin en iyi malzemesi, Mısır’dan ve Avrupa kentlerinden taşınır. Baron Otel ve Mazlumyan ailesi, o dönemin ünlü kişileriyle yakın ilişki içinde olurlar. Gerçekten de barondurlar, Baron ermenice beyefendi anlamında kibarlık ifade etmektedir.. Temiz,kaliteli hizmet veren yemekleriyle ve aşçılarıyla ünlü bu otele 100 yıllık dönemde birçok ünlü konuk olur. Cemal paşa, M. Kemal, Kral Faysal, Arabistanlı Lawrence, Liman Von Sanders, Cemal Abdülnasır, Roosevelt, David Rockefeller, Charles De Gaulle, İsveç Kralı Gustav, Hafız Esat, Yuri Gagarin ve adını burada sayamacağımız bir çok ünlü bilimadamı, yazar, arkeolog, pilot, casus vb..Otelde anılarıyla geçerler. Agatha Christie. ‘*Şark Ekspresinde Cinayet*’ adlı öyküsünü bu otelde yazar.. Cemal Paşa’nın karargah olarak da kullandığı Baron Otel, aynı zamanda Osmanlı terörüyle Ermeni soykırımından kurtulanlara, yetim çocuklara barınak olur. Mazlumyan ailesi, bu işler için yeraltı örgütü ve özel kaçış ağı kurar, Baron Otel’de kurdukları yakın ilişkiler, alçakgönüllü ve diplomatik zekaları onlara yardım eder. Soykırım kurbanlarının Şam, Beyrut ya da İskenderun üzerinden Avrupa’ya geçişlerine destek olurlar, kazandıklarını bu yolda harcarlar. Bir dönem, Talat Paşa’nın özel görevli cellatlarının hişminden kaçınmak için, 200 ermeniyle birlikte Kudüs’e giderken Lübnan’da Zahle taraflarında yerleşmek zorunda kalırlar. Ortam değişince Halep’e dönerler. Suriyenin Bağımsız Devlet oluşumuna ise, Armenak’ın oğlu Koko ve torunu Armen tanıklık eder, Hafız Esad’ın yardımıyla Otele Yedd-i emin tarafından el konulmasını, geciktirme ve önleme süreci başlar ve sonunda Koko ve oğlu Armen davayı kazanır. Armen halen yarım yüzyılı aşkındır kaldığı Baron Otel’indeki evinde yaşamını sürdürüyor. Otel eski tantanalı

günlerinden, Suriye'deki iç savaş nedeniyle uzaklaşmıştır. Sadece birkaç mültecinin kaldığı bir yerdir, Armen, ata yadigarı, tarih ve diplomasi müzesi gibi olan bu yeri, Cihatçı teröristlerin Havan bombalarına inat terketmemekte, direnmektedir..

Osmanlının son döneminin coğrafyasında, haritalar yeniden çizilme sürecinde ve bu kez Kürtlere yönelik bir diz çöktürme ve soykırım planlarının,ittihatçılığın sürdürücüsü bir devlet akli ve eliyle pratiğe geçirildiği günümüz koşullarında; *'Halep'in Baronları'* ibretle okunması gereken bir kitap. Kitap kuşkusuz salt bir tarih kitabı, belgesel ya da biyografi değildir. Ama bunların hepsini içeren, okunması kolay, sürükleyici, döneme ilişkin sorular sorduran, araştırmaya yöneltecek,önyargıları kırıcı niteliktedir. 'Halep'in Baronları'nın filmi yapılırsa eğer, bu kuşkusuz ölümsüz bir yapıt olmaya adaydır.

(Ocak / 2016 arkadaş)